

แนวทางการนำศาสตร์พระราชารเพื่อลดปัญหาการชายเลียง ในการเลือกตั้งของประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งไข่นานเกินไปหรือไม่สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีหลักการสำคัญที่ว่าประชาชนเป็นใหญ่ในรัฐ หรือเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่ใช้อำนาจในการปกครองตนเองทั้งทางตรงและผ่านตัวแทน¹ เพราะกว่า 8 ทศวรรษ ที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบพ่อปกครองลูกในสมัยสุโขทัยจนถึงระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 รวมกว่า 86 ปี ถ้าเป็นคนที่ถือได้ว่าเป็นวัยชราแล้ว แต่ยังหาความมั่นคงในชีวิตไม่ได้ ยังล้มลุกคลุกคลานอยู่กับวงจรรัฐประหารถึง 13 ครั้งและกบฏอีก 11 ครั้ง² เหมือนเด็กเล็กล้มแล้วลุกขึ้นเดินใหม่อยู่เรื่อยไปไม่มีการพัฒนาให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงได้สักที

หรือเป็นเพราะประเทศไทยไม่เหมาะกับการปกครองรูปแบบที่ประชาชนปกครองตนเองตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนคนไทยถูกครอบงำทางความคิด ถูกชี้แนะ ถูกกำหนดเส้นทางการดำเนินชีวิตมานาน จนเป็นวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาหลายชั่วคนหรือประมาณ 700 ปี จากการปกครองแบบพ่อปกครองลูกในสมัยสุโขทัยจนถึงระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนทำให้คนไทยส่วนใหญ่คิดที่จะปกครองตนเองไม่เป็น ต้องคอยให้ผู้มีอำนาจผู้นำ หรือรัฐบาลชี้แนะถึงจะเดินได้³

หรือเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นแบบระบอบประชาธิปไตย ไม่ได้เป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศโดยแท้จริง แต่เป็นความต้องการของกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆ ที่เรียกว่าคณะราษฎร ที่มีความรู้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งมีความรู้เพียงรูปแบบเท่านั้น⁴ แต่ไม่มีการเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ดีพอซึ่งเปรียบเสมือนการจะปลูกต้นไม้แต่ไม่ได้เตรียมดินที่เหมาะสมกับพันธุ์ต้นไม้ซึ่งก็ปลูกได้เช่นกันแต่อาจจะงอกงามหรือไม่นั้นต้องอาศัยความบังเอิญเจอดินดี สภาพแวดล้อมเหมาะสม

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในครั้งนี้จึงเป็นการไม่ได้เตรียมความพร้อมประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองที่ประชาชนถูกปกครอง

อยู่ภายใต้การชี้นำทางความคิด การกระทำ ไปสู่การที่ประชาชนต้องปกครองตนเองทางตรงและทางอ้อมหรือผ่านตัวแทนได้อย่างแท้จริงตามหลักการปกครองดังกล่าว

การปกครองระบบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนเจ้าของสิทธิ ที่จะมอบความไว้วางใจให้ผู้ที่ตนเองเลือกเข้าไปใช้อำนาจแทนตนในการบริหารประเทศ จัดการปัญหาหรือจัดสรรทรัพยากรของประเทศแทนตนในนามคณะรัฐบาล เป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่าใคร คือผู้ที่เหมาะสมที่จะปกครองโดยชอบ โดยหลักการเลือกตั้งตามกติกาสากล หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ข้อ 25 โดยสรุป 6 หลัก คือ 1) หลักออกเสียงโดยทั่วไปทั่วถึงทุกคน ยกเว้นบางคน เช่น พระภิกษุ เป็นต้น 2) หลักความเสมอภาคคือ 1 คน 1 เสียง 3) หลักอิสระคือออกเสียงโดยเสรี ไม่ถูกบังคับ และไม่ถูกจูงใจในทางมิชอบ 4) หลักออกเสียงโดยลับเพื่อประกันหลักอิสระ 5) หลักการเลือกตั้งโดยแท้จริงคือ มีตัวเลือก เลือกโดยตรง และผู้จัดการเลือกตั้งสุจริต และ 6) หลักกำหนดเวลาในแต่ละวาระแน่นอน ไม่ต่อขยาย⁵

ทำไมการเลือกตั้งถึงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งมีความสำคัญทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ กล่าวคือ ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี โดยการเลือกตั้งมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปปฏิบัติแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหาร และเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย เป็นเจตจำนงของประชาชนและเป็นฐานแห่งการเข้าสู่อำนาจการปกครองของรัฐบาลอันชอบธรรมเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริต

ในทางปฏิบัติได้จัดแบ่งความสำคัญของการเลือกตั้งเป็น 6 ประการ ประกอบด้วย

1. เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนง หรือความต้องการของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง

2. เป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธี ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจ ป้องกันการผูกขาดอำนาจและทุจริตคอร์รัปชัน
3. เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองกับ ประชาชน หรือเป็นกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างส่วนบน ได้แก่ รัฐบาล ราชการและศาล กับโครงสร้างส่วนล่าง (Infra structure) ซึ่งก็คือประชาชน โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่สะท้อน ถึงความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาล และเป็นพันธะสัญญาที่รัฐบาลต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้ นโยบายของรัฐนับเป็นสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่เป็นผลมาจากการเลือกตั้งทั่วไป และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
4. เป็นกระบวนการกลไกและขั้นตอนที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยหรือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้ความรุนแรงทางการเมือง การปฏิวัติ รัฐประหารเมื่อการเมืองเกิดวิกฤตการณ์ การเลือกตั้งก็เป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะใช้ลดความขัดแย้งลงได้
5. ก่อให้เกิดบูรณาการทางสังคม (Societal Integration) และความรู้สึกในทางปฏิบัติที่ต่างต้องมีสิทธิหรือหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกลไกในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการเป็นเจ้าของประเทศของประชาชน หรือเป็นกิจของพลเมือง (Civic Duty) ที่พลเมืองในประชาคมการเมืองต้องปฏิบัติ
6. การเลือกตั้งก่อให้เกิดการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) ทั้งนี้ เพราะมีกิจกรรมทางการเมืองหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์หาเสียง (Vote - gaining Campaign) ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดการสื่อสาร การถ่ายทอดความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสร้างเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน จนนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ร่วมกันในที่สุด⁶

จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งมีความสำคัญเป็นกระบวนการต้นทางในการกำหนดทิศทางของประเทศ เพราะผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการคือรัฐบาลที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางหรือนโยบายในการขับเคลื่อนการบริหารประเทศ เป็นผู้จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้แก่ประชาชนในประเทศซึ่งจะเป็นธรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เป็นตัวแทนประชาชนที่ถูกเลือกเข้าไป ที่เรียกว่าคณะรัฐบาลนั่นเอง ดังนั้น การเลือกตั้งที่จะเป็นไปตามลักษณะดังกล่าวข้างต้นจึงต้องเป็นการเลือกตั้งที่มีคุณภาพ

การเลือกตั้งคุณภาพ หมายถึง การเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีความเป็นพลเมือง มีจิตสำนึกที่จะเลือกนักการเมือง พรรคการเมือง ที่มีความรู้ความสามารถ ไม่ได้เลือกจาก ได้สินจ้างรางวัลไปเลือกตั้งเพราะเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งว่ามีผลต่อชีวิตตนเอง และประเทศชาติอย่างไร ไปเลือกตั้งโดยอิสระปราศจากการชี้แนะหรือการครอบงำทาง ความคิด การเลือกตั้งคุณภาพมีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ การเลือกตั้งที่ไม่มีการทุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิ ไม่มีการขายเสียง ประชาชนไปใช้สิทธิอย่างมีคุณภาพรู้เท่าทันการเมือง และเลือกได้ผู้แทนที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม⁷

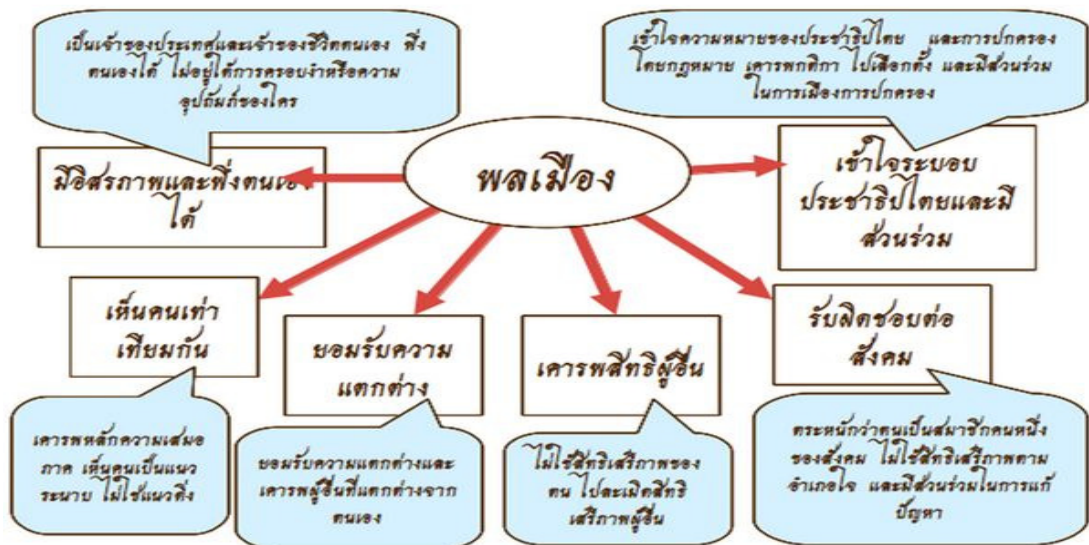
การเลือกตั้งในประเทศไทยนับแต่การเปลี่ยนแปลงเป็นต้นมา เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็น การเลือกตั้งที่ยังไม่เข้าหลักเกณฑ์การเลือกตั้งคุณภาพ ไม่เป็นไปตามหลักสากลของการ เลือกตั้ง นั่นคือเป็นการเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิขายเสียงมาก ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของการ เลือกตั้งในประเทศไทย เพราะจะทำให้การเมืองไทยตกอยู่ในสภาพติดกับอย่างดินไม่หลุด จากวงจรอุบาทว์ทางการเมือง นั่นคือ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ก็จะมีเกิด รัฐประหารและเหตุผลในการรัฐประหารหลายครั้งคือการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล เมื่อ รัฐประหารแล้วก็จะแก้ไขรัฐธรรมนูญนำไปสู่การไปเลือกตั้งและได้รัฐบาล เมื่อรัฐบาล บริหารงานไปสักระยะหนึ่งก็จะเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เป็นผลมาจากการ บริหารงานของรัฐบาลที่มีชอบหรือการทุจริตคอร์รัปชัน แล้วก็เกิดการรัฐประหารเป็นวงจร แบบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า⁸ ส่งผลให้การเมืองไร้เสถียรภาพ ทำให้การพัฒนาประเทศขาดความ ต่อเนื่องและเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศในหลายๆด้านโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่เป็น พลังอำนาจของชาติที่สำคัญ

การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นต้นทางของการทุจริตคอร์รัปชัน และการทุจริตคอร์รัปชันเป็น ต้นทางของวงจรอุบาทว์ทางการเมือง ดังนั้น การซื้อสิทธิขายเสียงจึงเป็นเสมือนมะเร็งร้าย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาประเทศ ทำลายการพัฒนาระบบการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการลงทุนซื้อเสียงของผู้สมัครรับการ เลือกตั้งแล้ก็กับการเข้าดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจทางการเมือง เสมือนการค้าขาย ลงทุน ผู้ลงทุนต้องมุ่งหวังผลตอบแทนหรือกำไรที่จะได้รับจากการลงทุนนั้น ดังนั้น เมื่อซื้อเสียง ได้สำเร็จจนได้มีตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจที่จะแสวงหาผลกำไร ก็ย่อมจะแสวงหา ผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง เพื่อที่จะให้ได้เงินลงทุนที่จะซื้อเสียง คืนกลับมาพร้อมด้วยกำไรอย่างมหาศาล และยังรวมไปถึงการแสวงหาผลประโยชน์ในรูป ตัวเงิน เพื่อที่จะสะสมไว้สำหรับการซื้อเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไปอย่างไม่จบไม่สิ้น และ การสะสมเงินจะผ่านกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆ เงินงบประมาณแผ่นดิน

แทนที่จะถูกจัดสรรนำไปพัฒนาประเทศอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยแต่กลับไปอยู่ในกระเป๋าของกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์เพียงบางกลุ่มเท่านั้น โดยไม่ได้ไปถึงประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจโดยแท้จริง

ตัวแปรสำคัญที่สุดที่ทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงสำเร็จ คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั่นเอง เพราะการที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังไม่เห็นความสำคัญ ยังไม่มีความตระหนกอย่างเพียงพอต่อการมอบอำนาจการปกครองที่เป็นของตนเองให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งผ่านกระบวนการเลือกตั้งเข้าไปสู่อำนาจการบริหารประเทศ ไม่รู้เท่าทันการเมือง ยังมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ตระหนกว่าเมื่อตนเองมอบอำนาจที่อยู่ในมือของตนให้บุคคลอื่นไปแล้ว บุคคลคนนั้นจะไปทำอะไรต่อ ไปทำเพื่อประโยชน์ของใคร โดยเห็นว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง ยังใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางอ้อมหรือเรียกว่าการเมืองภาคตัวแทนไม่เป็น ก็จะถูกเป็นเหยื่อของกระบวนการซื้อสิทธิขายเสียง ถูกการชี้นำ ครอบงำทางความคิด ให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่รายทุนอย่างง่ายดาย

การจะทำให้การเลือกตั้งปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นการเลือกตั้งคุณภาพได้นั้น ต้องเกิดจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความเป็นพลเมืองตามแบบระบอบประชาธิปไตยเสียก่อน เพราะความเป็นพลเมือง (คนที่เป็นกำลังของบ้านเมือง) จะแตกต่างจากประชาชนที่เป็นคนทั่วไปที่เกิดในประเทศใดก็จะเป็นประชาชนของประเทศนั้นๆ แต่จะเป็นพลเมืองหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ⁹

ภาพที่ 1 ลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ¹⁰

ดังนั้น การกำจัดหรือตัดวงจรอุปาทนทางการเมือง ต้องแก้ที่ประชาชน หรือการแก้ปัญหา การซื้อสิทธิขายเสียงในประเทศไทยจะหมดไปไม่ใช่การแก้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด ให้รุนแรงขึ้นเท่านั้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายทาง แต่จุดที่สำคัญที่สุด คือต้องแก้ที่ ต้นเหตุหรือต้นทาง นั่นคือการแก้ที่ประชาชนหรือคน ให้มีความพร้อมที่จะปกครองตนเอง ตามหลักการของระบอบการปกครองเสียก่อนและ การที่ประชาชนจะปกครองตนเองได้ นั้นจะต้องมีความพร้อมในหลายๆ ด้านเสียก่อน เปรียบเสมือนเด็กก่อนที่จะเติบโตใช้ชีวิต ได้ด้วยตนเองได้ ก็ต้องผ่านการดูแลฟูมฟัก ฝึกฝน ผ่านการเรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆ ที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิตจากพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนหรือสถาบันต่างๆ ในสังคมจนมีความรู้ มี ทักษะ ถ้ามีความรู้เพียงพอจนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ มีการฝึกฝนจนเกิดทักษะความ ชำนาญการดำเนินชีวิตก็มีความมั่นคง

ในทางตรงกันข้ามถ้าขาดความพร้อมในการดำเนินชีวิต คนๆ นั้นชีวิตก็อาจล้มเหลวได้ และ การที่จะให้ประชาชนที่เปรียบเสมือนเด็กที่ยังไม่เติบโต ไม่ผ่านการเรียนรู้ ไม่ผ่านการ พัฒนาความพร้อมต้องมาปกครองตนเองตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากประเทศไทยไม่พัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องแล้วอาจจะเป็นรัฐที่ล้มเหลวได้ เนื่องจาก เจ้าของอำนาจการปกครองประเทศคือประชาชนจะถูกครอบงำ ชี้นำ ชักจูงจากกลุ่มบุคคล ที่ต้องการมีอำนาจเข้าไปบริหารประเทศ ที่มาจากกระบวนการเลือกตั้งที่มีการทุจริต ซื้อสิทธิขายเสียง การแก้ที่ประชาชนหรือคน โดยการพัฒนาให้ประชาชนมีความเป็น พลเมืองจะเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนกว่าการแก้รัฐธรรมนูญหรืออื่นๆ เพราะประชาชน คือ ผู้สนับสนุนค้ำจุนระบบการเมืองการปกครองให้เกิดเสถียรภาพ ดังเป็นที่ยอมรับในสากลว่า คน คือศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกด้าน¹¹ ซึ่งวิธีการพัฒนาคนที่ประสบความสำเร็จและ ยั่งยืน เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย คือ ใช้วิธีการแห่งศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา (The king's philosophy) หรือ หลักการทรงงาน ของ พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 คือ องค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนา อย่างยั่งยืน” ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น องค์การสหประชาชาติ ว่าเป็น ความสำเร็จสูงสุดในการพัฒนามนุษย์ ที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมืองและสิ่งแวดล้อม¹² ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการของศาสตร์พระราชา การประยุกต์ศาสตร์แห่งพระราชา และผลลัพธ์ของศาสตร์พระราชา¹³ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทยเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท ได้แก่

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ

และมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการคือ “เงื่อนไขความรู้” ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในปฏิบัติ และ “เงื่อนไขคุณธรรม” ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ผลลัพธ์ คือจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

วิธีการของศาสตร์พระราชา ได้แก่ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เป็นศาสตร์ที่ใช้ได้กับทุกมิติ มิใช่นำมาประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนใต้ เท่านั้น แต่สามารถนำมาใช้กับการพัฒนาในระดับประเทศ ระดับองค์กร ระดับชุมชน ระดับครอบครัว หรือเป็นรายบุคคลได้อีกด้วย กล่าวคือ

“เข้าใจ” (Understanding) หรือการเข้าใจ หมายถึง ก่อนจะทำอะไร ต้องมีความเข้าใจเสียก่อน เข้าใจภูมิประเทศ ทั้งทางด้านกายภาพ ด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรม เข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหาเพื่อหาทางแก้ปัญหาได้ถูกต้องตรงจุด เป็นต้น โดยใช้ข้อมูลที่มี และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลทำการทดลองจนแน่ใจว่าถูกต้อง และระหว่างการดำเนินการนั้นจะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขา “เข้าใจ” เราด้วย เพราะ

ถ้าเราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียว โดยที่เขาไม่เข้าใจเรา ประโยชน์คงจะไม่เกิดขึ้นตามที่เรามุ่งหวังไว้ นั่นคือต้องมีการสื่อสารสองทางไม่ใช่จากการสั่งจากผู้มีอำนาจ

“เข้าถึง” (Connecting) หรือการเข้าถึง หมายถึง เมื่อรู้ปัญหา เข้าใจปัญหาและทำความเข้าใจกันทั้งสองฝ่ายกันดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็ต้องเข้าถึง เพื่อให้เข้าไปสู่การปฏิบัติให้ได้ ซึ่งการเข้าถึงเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยต้องทำให้ผู้ที่เราต้องการจะไปพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย นั่นคือการระเบิดจากข้างใน (Inside-out blasting) หมายความว่า ให้ประชาชนหรือชุมชนที่จะเข้าไปพัฒนาหรือทำงาน เกิดการปรับตัวที่จะพัฒนาตนเอง เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเสียก่อน ไม่ใช่สิ่งที่ทางราชการเข้าไปบังคับให้ประชาชนหรือชุมชนทำ ซึ่งจะไม่มียั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน แล้วจึงเข้าไปพัฒนาเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเข้าถึงก่อนจะพัฒนา ไม่ใช่ นำการพัฒนาเข้าไปโดยที่ประชาชนยังไม่ตระหนักหรือเห็นความสำคัญของการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง หรือใช้หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) คือต้องทำให้คนตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเปลี่ยนแปลง (Establishing a Sense of Urgency) ต้องสื่อสารวิสัยทัศน์ (Communicate the Vision) เพื่อให้คนได้เห็นทิศทางที่ชัดเจนที่จะเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จะเห็นว่าเป็นการสื่อสารสองทางทั้งไปและกลับ ถ้าสามารถทำสองประการแรกได้สำเร็จ เรื่อง “การพัฒนา” จะลงเอยได้อย่างดี เพราะเมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกัน ต่างฝ่ายอยากจะเข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับ”

นอกจากจะทำให้เกิดความตระหนักด้วยตนเองหรือที่เรียกว่าการระเบิดจากข้างในนั้นแล้ว จะต้องเข้าใจด้วยว่าฝ่ายที่จะเข้าไปพัฒนาหรือประชาชนต้องการสิ่งใดบ้าง นั่นคือให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะเข้าใจความเดือดร้อน ปัญหาที่แท้จริง เพื่อหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง และการสร้างปัญญาสังคมเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเข้าถึงประชาชน หากประชาชนยังขาดความเข้าใจก็ต้องสร้างปัญญาสังคมให้ประชาชนเข้าใจ วิธีที่ง่ายที่สุดในการสื่อสารกับประชาชนเพื่อสร้างปัญญา คือการพูดในภาษาที่เหมาะสมกับผู้ฟัง

การพัฒนา (Development) หมายถึง การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการที่พัฒนาคน โดยการที่จะพัฒนาคนต้องให้คนๆนั้นต้องเริ่มต้นที่อยากจะพัฒนาด้วยตนเอง (Self-initiated) การพัฒนาที่เกิดจากคนหรือประชาชนต้องการจะพัฒนา คือ ต้องระเบิดจากข้างในก่อน ทำอะไรได้ด้วยตนเอง แล้วให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากใครหรือจากรัฐ และสามารถเป็นต้นแบบเผยแพร่ความรู้ (Prototype and

Role Model) หรือเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้และการพัฒนาจะต้องดำเนินการเป็นลำดับขั้น ค่อยเป็นค่อยไปอย่างมั่นคงยั่งยืนตามหลักทางสายกลาง¹⁴

การประยุกต์ศาสตร์แห่งพระราชธาตุมุ่งทำให้ด้วยความรัก ความปรารถนาและด้วยใจ ต้องประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืน ไม่ยึดติดตำรา ปรับตามบุคคล สภาพพื้นที่และสถานการณ์ ตัวอย่างของการประยุกต์แห่งศาสตร์พระราชธาตุมุ่งได้แก่ โครงการพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ แก่ล้งดิน แก่มีล้ง ผนหลวง กังหันน้ำชัยพัฒนา หล้าแฝก สถานีวิทยุ อส. ถนนวงแหวน ถนนรัชดาภิเษก ทางด่วนลอยฟ้าถนนบรมราชชนนี สะพานพระราม 8 ฟอนท์ไทยจิตรลดา และเสอากาศศุธิ เป็นต้น

ผลลัพธ์ของศาสตร์พระราชธาตุมุ่ง คือ ประเทศมีความสงบสุข ประชาชนมีความสุข พออยู่พอกิน และ รู้รักสามัคคี อันเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตัวอย่างการนำศาสตร์พระราชธาตุมุ่งไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตจนพ้นวิกฤติและเป็นต้นแบบให้กับสังคมได้ เช่น สำเร้ง ศรีโกตะเพชร เกษตรกรตัวอย่างที่ผันตัวมาทำเกษตรแบบผสมผสานตามศาสตร์พระราชธาตุมุ่ง จนสามารถแก้ไขปัญหานี้ล้นให้กับครอบครัวหลังจากที่ก่อนนี้ครอบครัวได้ยึดอาชีพเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเวลานาน เพราะบรรพบุรุษมีความเชื่อว่า ต้องทำเกษตรเชิงเดี่ยวต้องปลูกข้าวให้ได้เป็นมากที่สุด แต่แนวคิดนี้ยังกลับทำให้มีหนี้ล้นเพิ่มขึ้น นายสำเร้ง จึงเกิดแนวคิดที่จะพลิกแนวปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทางรอดที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง จึงลงมือศึกษาศาสตร์พระราชธาตุมุ่งในการทำเกษตรแบบผสมผสานและได้เข้าร่วมโครงการ พลังคนสร้างสรรค์โลกรวมพลังตามรอยพ่อของแผ่นดิน เป็นประจำ และได้นำความรู้ตามแนวคิด โคกหนองนาโมเดล จากโครงการพระราชดำริ มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง ทั้งเรื่องของการขุดหนองน้ำไว้ใช้ทำการเกษตร แล้วนำดินจากการขุดหนองไปทำโคก ปลูกบ้านอยู่บนโคกที่เป็นที่สูง และปลูก “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” ไว้บนโคกเอาไว้กินไว้ใช้ เหลือกก็เก็บขาย และยกหัวคั้มนาให้สูงและกว้างขึ้นเพื่อเป็นเขื่อนเก็บน้ำละปลูกพืชผักบนคั้มนาเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งจากที่ทุกคนต่างสายหัวไม่เห็นด้วย เมื่อเวลาผ่านไป สำเร้งก็ได้พิสูจน์ให้คนในครอบครัวและคนในชุมชนเห็นว่าทำได้จริง น้ล้นด้านการเกษตรลดลงที่สำคัญคือได้คั้พบความสุขที่แท้จริง¹⁵

นายสมพงษ์ พรผล จังหวัดพังงา เป็นผู้ที่เข้าใจและนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้ง โดยยึดหลักทางสายกลาง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หนุ่มจนถึงปัจจุบัน และเป็นแบบอย่างของคนใน

ครอบครัว และผู้อื่นในชุมชน สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางท่าอยู่ขึ้นจนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดี ชั้น 1 เป็นที่ต้องการของตลาด จนชุมชนสามารถกำหนดราคาขายแผ่นได้เอง เป็นผู้เสียสละด้วยจิตสาธารณะ เสียสละพื้นที่ในแปลงทำกินให้จัดตั้ง โรงงานของกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตยางแผ่นคุณภาพดี ชั้น 1 และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรจะเห็นได้ว่า นายสมพงษ์ พรหม มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

ความพอประมาณ ด้วยการสร้างฐานะในครอบครัวจนมีความมั่นคง โดยใช้หลักในการทำงานว่าจะต้องขยันหมั่นเพียร อดทน ทำงานให้มีรายได้อย่างน้อยก็พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ มีการทำบัญชีครัวเรือน และเมื่อตัวเองพอมีกินในระดับหนึ่ง ก็คำนึงถึงความพอประมาณในการบริโภค ส่วนที่เกินพอก็เอื้อเพื่อ แบ่งปันให้กับสังคม และผู้ที่ยังขาดแคลนในด้านต่างๆ หรือด้อยโอกาส

ความมีเหตุผล เป็นผู้ที่มีความคิดอย่างเป็นระบบและมีการวางแผนในทุกเรื่อง เช่น ด้านลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยจะจัดสรรเงินไว้ล่วงหน้าในด้านรายจ่ายในการลงทุน และเงินรายรับที่หักค่าใช้จ่ายแล้วคงเหลือเป็นเงินออมต่อปี โดยมีการหารือกับบุคคลในครอบครัวในการที่จะนำเงินรายรับไปใช้จ่ายในสิ่งใดต่อไป

ภูมิคุ้มกัน คือ รู้จักออมและใช้จ่ายโดยทำบัญชีครัวเรือน มีการวางแผนการลงทุนแต่ละปี และร่วมปรึกษารื้อกับคนในครัวเรือน บนฐานของความรู้ มีการพัฒนาแสวงหาตามช่องทางต่างๆ เมื่อได้แนวทางและศึกษาวิธีการ จนเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สามารถขยายผลถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้อื่นได้ดี และฐานคุณธรรม เป็นผู้นำทางความคิดในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนบ้าน พร้อมให้ข้อเสนอแนะพระให้เทศนาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเพื่อให้คนในชุมชนรู้จักการใช้จ่ายของตนเองอย่างมีสติ และรอบคอบ เป็นต้น

ผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีครอบครัวที่อบอุ่น มีฐานะมั่นคง เป็นที่รัก และประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูกจนจบปริญญาตรี โท และประกอบอาชีพที่ดีในสังคม และช่วยเหลือสังคมตามแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของบิดา เป็นที่เคารพศรัทธาของคนในชุมชน ช่วยให้คนในชุมชนมีการใช้จ่ายเงินอย่างมี

ระเบียบแบบแผนเป็นคนดี เป็นบุคคลต้นแบบของชุมชนในการประพฤติปฏิบัติตัวตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำหลักธรรมของมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้นำทางปัญญาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน¹⁶

จากเรื่องราวความสำเร็จของบุคคลทั้งสอง เป็นอีกหนึ่งบทพิสูจน์ว่าศาสตร์พระราชานั้น ไม่เพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาดิน น้ำ ป่า เท่านั้น แต่เป็นทางรอดของเกษตรกรไทย สังคมไทย และเป็นทางออกของการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเริ่มจากความต้องการของตนเอง ที่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงเสียก่อน แล้วลงมือกระทำด้วยตนเองโดยความสมัครใจ มีฐานความรู้ที่ได้ศึกษาจากแหล่งต่างๆ เมื่อประสบความสำเร็จ ก็ได้เผยแพร่โดยการเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน สังคม ขยายต่อไปเรื่อยๆ ต่อไป จะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิดจากความต้องการของตนเอง ที่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้ชีวิตดีขึ้นจนเกิดเป็นความยั่งยืนไม่มีใครต้องมาบังคับหรือสั่งการให้กระทำ นั่นคือการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาคนเป็นลำดับแรก แล้วจึงไปพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไป

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอม ลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของคนรุ่น ปัจจุบันจะต้องไม่ใช่ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง แต่ควรเป็นการใช้ทรัพยากรในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาให้เต็มศักยภาพอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืนของระบบนิเวศไปพร้อม ๆ กัน¹⁷

การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักของศาสตร์พระราชาคือ การพัฒนาที่คนเป็นลำดับแรก เพราะคนเป็นศูนย์กลางพัฒนาทุกด้าน โดยการระเบิดจากข้างใน (Inside-out blasting) ซึ่งการระเบิดจากข้างใน หมายถึง การจะกระทำใดๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนโดยต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนา เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเสียก่อน มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว¹⁸ นั่นคือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสังคมชุมชนใดๆ จะต้องให้ความสำคัญกับคำว่าภูมิสังคม ณ ที่แห่งนั้นก่อน ต้องศึกษาทำความเข้าใจว่าชุมชนเหล่านั้นมีปัญหาใด ต้องการสิ่งใด ทำความ

เข้าใจโดยการสื่อสารสองทาง การเปลี่ยนแปลงต้องทำให้คนตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเปลี่ยนแปลง (Establishing a Sense of Urgency) ให้รู้สึกว่าจะไม่เปลี่ยนแปลงไม่ได้แล้วเพราะจะเกิดความเสียหายตามมาในหลายด้านตามมา¹⁹ ต้องมีการสื่อสารวิสัยทัศน์ เพื่อให้คนได้เห็นทิศทางที่ชัดเจนที่จะเปลี่ยนแปลง เห็นประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลง และมีความต้องการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนเอง ไม่ใช่การสั่งหรือการยึดเหนี่ยวจากภายนอก จึงเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาจะต้องมีความเหมาะสมกับภูมิสังคมด้วย²⁰

ดังนั้น การที่จะแก้ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในประเทศไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจก่อนว่าสาเหตุที่แท้จริง เพราะเหตุใดประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งถึงมีการขายเสียงของตน บุคคลเหล่านั้นมีความคิด ความเชื่อ หรือมีความเห็นอย่างไรในการเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละภูมิภาคอาจจะมีความคิดเห็นต่างกัน เช่น คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เท่าที่ผู้วิจัยได้สัมผัสจากการทำงานในภูมิภาคนี้มานานหลายสิบปี ประชาชนจะมีความคิดว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ไม่ใช่เรื่องของตนเอง มีใครนำเงินมาให้ถึงจำนวนไม่มาก แล้วบอกว่าให้ไปเลือกใคร ก็จะได้รับเพราะเงินเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นรูปธรรมมากกว่า และถ้ารับเงินมาแล้วไม่ไปเลือกผู้ให้เงิน จะทำให้เป็นบาปติดตัวตนเองไป หรือเชื่อว่าถ้าเลือกคนนี้จะช่วยเหลือตนเองได้ตามที่ผู้นำในชุมชนหรือญาติพี่น้องชี้แนะ เป็นต้น ซึ่งเหตุผลของการไปเลือกตั้งไม่ได้นึกถึงว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีผลต่อชีวิตประจำวันของตน ชุมชน ประเทศชาติหรือไม่อย่างไร

ปัญหาของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคือเรื่องความไม่รู้ ไม่เข้าใจในหลักของการเลือกตั้งหรือการเลือกตัวแทนที่มีความสำคัญเพียงใด จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ผลร้ายของการซื้อสิทธิขายเสียงที่ทำลายประเทศชาติอย่างไร หรือมีผลต่อชีวิตประจำวันของตนและประเทศชาติอย่างไร ดังกล่าวข้างต้น เมื่อมีการสื่อสารระหว่างกันมากพอจนเป็นที่เข้าใจแล้ว จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักว่าการเลือกตั้งสำคัญเพียงใด

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้ไปให้ความรู้เรื่องการเมือง การเลือกตั้ง ผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียงแก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์บางพื้นที่ เมื่อบรรยายพูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มบุคคลเหล่านั้นแล้ว บุคคลกลุ่มนั้นจะเกิดความรู้สึกว่าต้องมีการต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง มีการตกลงกันในชุมชนว่าจะต้องร่วมกันทำอย่างไร เช่น ทำเป็นสัญญาประชาคม

หมู่บ้านว่าทุกคนต้องปฏิบัติร่วมกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้อย่างไรก็ตาม เป็นความเข้าใจ เป็นความคิด เกิดความตระหนัก เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากพอแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอกเรียกว่า การระเบิดจากข้างใน นั่นคือการเข้าถึงและเห็นแนวทางแก้ไข แต่พฤติกรรมเหล่านี้จะอยู่ได้ไม่นานหากไม่ได้รับการกระตุ้น การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง สร้างการรับรู้เพียงพอ เพราะการจะเปลี่ยนความคิด ความเชื่อคน หรือเจตคติ คนต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพียงพอ ให้เป็นเจตคติอย่างถาวร ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถาวร นั่นคือแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมหรือแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงที่ยั่งยืน²¹ เพราะเมื่อคนที่มีเจตคติ มีความตระหนักที่ถูกต้อง จะทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง มีการแสดงออกที่รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้นในการกระทำแต่ละการกระทำของตนเอง

โดยการไปใช้สิทธิอย่างระมัดระวัง พิจารณาเลือกคนที่ได้ไตร่ตรองว่าเป็นคนดี ที่คิดว่าทำประโยชน์ต่อส่วนร่วมประเทศชาติได้จริง ไม่ใช่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งโดยการชี้หน้าหรือการไปโดยได้รับเงิน หรือประโยชน์อื่นใดที่เป็นการให้ในลักษณะการซื้อสิทธิขายเสียง จะส่งผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน ตามหลักการปกครอง ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ตัดวงจรอุปาทนทางการเมืองได้ ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามหลักธรรมาภิบาล มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงตามลำดับ และได้รับความเชื่อถือในสังคมโลกได้ต่อไป เพราะประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

สรุป

การที่จะแก้ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงที่เป็นปัญหาใหญ่ในการเลือกตั้งของประเทศไทย ที่เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุที่แท้จริงและยั่งยืน คือการพัฒนาประชาชนให้มีความเป็นพลเมือง โดยการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด ความเชื่อ หรือเจตคติ แล้วส่งผลถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก นั่นคือการระเบิดจากข้างใน ให้มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์แบบถาวร ดังเช่นตัวอย่างจากทั้ง 2 คนข้างต้นที่ได้นำศาสตร์มาปรับใช้ในชีวิต เพราะปัญหาต่างๆ หรือปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งที่ผ่านมาทุกการเลือกตั้งล้วนเกิดจากพฤติกรรมของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีพฤติกรรมแบบเดิม เพราะเกิดจากความคิด ความเชื่อ หรือที่เรียกว่าเจตคติแบบเดิม ซึ่งคนมีเจตคติอย่างไรจะส่งผลต่อการตัดสินใจแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม ซึ่งที่ผ่านมาเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางหรือวิถีแบบประชาธิปไตย ยังมีพฤติกรรมที่ไปลงคะแนนเลือกผู้แทนของตนเองตามที่มี

หวัหะแนนมาซึ้นนำหรือให้ผลตอบแทนที่เรียกว่าการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งเป็นพฤติกรรมของประชาชนที่ยังไม่มีความเป็นพลเมือง จึงทำให้พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นไปตามหลักพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง หรือเรียกได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้น การที่จะให้การเลือกตั้งมีคุณภาพจำเป็นต้องสร้างประชาชนของประเทศให้มีความเป็นพลเมืองให้มีจำนวนมากพอเสียก่อน โดยวิธีการที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในการพัฒนาคนหรือมนุษย์ที่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล นั่นคือ ใช้วิธีการแห่งศาสตร์พระราช